

COTOC

Col·legi de Terapeutes
Ocupacionals de Catalunya

DOCUMENT TÈCNIC GENERAL DE SALUT MENTAL I TERÀPIA OCUPACIONAL

Grup Especialitzat en Salut Mental del Col·legi
de Terapeutes Ocupacionals de Catalunya

Coordinació del document
Mar Busquets i Sergio Guzmán

ÍNDEX

2º Edició 2023

Data de publicació: 13 de març del 2020

© Col·legi de Terapeutes Ocupacionals de Catalunya
www.cotoc.cat

Coordinació del document

Mar Busquets i Sergio Guzmán

Autors i col·laboradors

Mar Busquets
Sergio Guzmán
Frederic Cervelló
Montserrat Toribio
Alba Escavies
Àfrica Runsó
Rosa Velárdez
Jessica Jokomba
Lucía Martínez
Jessica Palau
Eva Domingo

© Tots els drets reservats

Dipòsit Legal B 9555-2023

1. Introducció	5
2. Desenvolupament de la teràpia ocupacional en salut mental a Catalunya	7
3. Situació actual i posicionament	9
4. Àmbits d'aplicació i d'actuació	11
5. Objectius dels documents tècnics	13
6. Plantejament estratègic	14
7. Glossari de conceptes	15
8. Bibliografia	19

1. Introducció

El llibre blanc general és l'eix sobre el qual es desenvolupen una sèrie de documents específics que sorgeixen com una necessitat prioritària, detectada des del Grup d'Espcialització en Salut Mental, de crear línies de consens sobre la intervenció de la teràpia ocupacional en salut mental en els diferents àmbits. Considerem que el treball d'un grup de salut mental en el marc del col·legi professional de teràpia ocupacional de Catalunya ha de vetllar pel foment de la teràpia ocupacional, amb accessibilitat a la informació per part de qualsevol professional, usuari, familiar o ciutadà de la nostra comunitat autònoma.

Aquesta és la finalitat principal d'aquests documents: ser accessible, comprensible i proporcionar eines i solucions als problemes de les persones i les seves famílies a tot el territori català.

En la mateixa línia, considerem necessari generar aproximacions unificades i escrites, cobertes pel col·legi professional, que protegeixin els terapeutes ocupacionals a l'hora de desenvolupar la professió en les diferents organitzacions en què treballem. A Catalunya, les funcions i els criteris segons els quals s'exerceix aquesta professió venen determinats pels coordinadors de serveis o pels estaments assignats a aquesta disciplina dins les organitzacions. Aquesta variabilitat condueix a diferències significatives en la contribució de la disciplina a les poblacions i territoris, cosa que suposa un risc en l'equitat dels beneficis dels tractaments ocupacionals.

Som en un món en constant canvi, on les necessitats, els serveis i les línies estratègiques en l'àmbit de la salut mental s'orienten a una perspectiva molt més sistèmica, integrada en xarxa i on la comunitat ha de ser l'eix fonamental de gran part de les intervencions que es duen a terme.

Els tractaments i les aportacions actuals de la teràpia ocupacional estan subjectes a canvis derivats de necessitats emergents, com poden ser les problemàtiques en el desenvolupament dels nens, la soledat no desitjada, les addiccions al món virtual, les problemàtiques socials derivades de la immigració o l'envelliment fràgil de la població, entre d'altres. Tant els serveis com les organitzacions estan reformulant els mètodes, els procediments i els pressupostos segons aquestes noves realitats sanitàries, laborals, educatives, judicials i socials, en les quals considerem que la teràpia ocupacional ha de jugar un paper important.

2. Desenvolupament de la Teràpia Ocupacional en Salut Mental a Catalunya

En aquest context, creiem que és cabdal atorgar importància a l'ocupació. Cada cop parlem amb més freqüència de què fem i de la importància que té en la ciutadania el nostre fer quotidià. Si observem amb atenció i sensibilitat el nostre entorn més proper, serem conscients de la quantitat de persones que tenen dificultats per a desenvolupar alguna activitat essencial del seu dia a dia.

No només parlem de persones amb diversitat funcional, sinó també de qualsevol persona que es trobi amb desequilibris en la seva rutina, incongruències entre la seva naturalesa ocupacional i el seu projecte de vida o afectacions en qualsevol etapa de la vida des de la infantesa a l'envelliment, entre d'altres.

A aquest aspecte hi hem d'afegir les barreres que construïm, conscientment i inconscient, que fan encara més difícil la participació social d'aquestes persones amb vulnerabilitat o en risc d'exclusió.

La teràpia ocupacional va arribar a les organitzacions públiques de Catalunya el juny de 1996, amb la graduació de la primera promoció de terapeutes ocupacionals de l'Escola Universitària Creu Roja de Terrassa. Encara que anteriorment ja hi havia hagut alguna experiència en el sector privat, és el complex assistencial Benito Menni el primer hospital que aposta per la figura del terapeuta ocupacional en el Departament de Rehabilitació. Al setembre del mateix any es contracta el segon lloc de teràpia ocupacional a la clínica mental de Santa Coloma de Gramenet, pertanyent a la Diputació de Barcelona.

L'Hospital Psiquiàtric de Salt, el Centre Neuropsiquiàtric Sagrat Cor a Martorell, l'Althaia de Manresa o l'Hospital de Santa Maria de Lleida són d'altres pioners en la contractació de terapeutes ocupacionals per treballar en serveis d'hospitalització. És l'hospital psiquiàtric Pere Mata de Reus, però, el que fa una major aposta per la professió, contractant dotze terapeutes ocupacionals a finals de la dècada de 1990. En aquesta mateixa dècada i a principis del segle XXI, els terapeutes ocupacionals entren als centres de dia i estenen la professió als grans hospitals de salut mental de Catalunya.

Durant la primera dècada del segle XXI, els terapeutes ocupacionals s'incorporen, en major o menor mesura, en centres especials de treball, centres ocupacionals i clubs socials a les quatre províncies de Catalunya (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona), tot i que sempre de manera molt limitada respecte a les necessitats que s'han de cobrir. Cal esmentar que en aquest període els terapeutes ocupacionals participen com a assessors tècnics en la creació de les oficines tècniques laborals, incorporant-hi terapeutes a la gestió. També s'inicia la incorporació de terapeutes ocupacionals dins la direcció del Departament Docent, com és el cas de José Ramón Bellido a l'Hospital Santa Maria de Lleida.

Actualment, la figura del terapeuta ocupacional engloba un ampli ventall d'àrees i nivells de competència, com per exemple, unitats sanitàries (aguda, subaguda, doble patologia, MILLE,...), serveis de salut comunitària (SRC, PSI,...), clubs socials i residències de salut mental, centres sanitaris, serveis especials d'ocupació, fundacions de tutela, etc. Tanmateix, hi ha experiències de terapeutes ocupacionals en la gestió de centres o de serveis, així com en el desenvolupament d'auditories de qualitat en empreses de treball vinculades a projectes, com el projecte d'inserció laboral de persones amb problemes de salut mental de "La Caixa" (INCORPORA).

3. Situació Actual i Posicionament

Aquest important desenvolupament de més de dues dècades resulta, però, insuficient, ja que hi ha diferències significatives entre territoris i serveis respecte a la figura de la professió, les funcions a desenvolupar i la ràtio d'atenció que s'ha de cobrir, i no s'han establert criteris homogenis en els proveïdors de salut i socio-sanitaris.

Aquestes desigualtats s'han sumat a la dificultat que ha tingut i segueix tenint la professió per fer-se present en equips interdisciplinaris. El grup de salut mental es proposa generar línies de consens per homogeneïtzar la teràpia ocupacional en la mesura del possible, determinant, entre altres aspectes, les ràtios de terapeuta per servei i població.

El nostre punt de partida és la realitat que coneixem de les persones, de les organitzacions, dels territoris i de la professió. La influència dels models de malaltia i dels models socials en l'última dècada no ha estat suficient per a desenvolupar la globalitat de les accions ocupacionals per a les poblacions, els contextos i els sistemes. No hi ha equitat respecte a les prestacions disponibles per a la ciutadania arreu de Catalunya, com evidencia la manca de terapeutes ocupacionals a molts indrets.

Al finalitzar l'any 2019, al Col·legi Oficial de Terapeutes Ocupacionals de Catalunya hi havia 657 col·legiats, dels quals el 91,5% són dones. D'altra banda, la majoria de col·legiats (77,5%) tenen establerta la seva residència a la província de Barcelona. La segona província amb més persones col·legiades és Girona (8,2%), seguida de Tarragona (6,2%) i Lleida (5,2%). Hi ha un 2,9% de persones col·legiades que indiquen que viuen en altres províncies de l'estat espanyol o Andorra. Un 23,8% dels col·legiats es dediquen laboralment a l'àmbit de salut mental i addiccions, mentre que un 38,1% no han donat resposta a la distribució segons l'especialitat laboral (Memòria COTOC, 2019).

La situació actual del col·lectiu és àmplia i diversa, i detectem dificultats o problemàtiques generals que destaquem en els següents punts:

- Desigualtat de drets i oportunitats dels i de les terapeutes ocupacionals en els diferents àmbits de treball en relació amb altres disciplines.
- Ràtios desiguals entre entitats proveïdores dels diferents territoris, que suposen no només ràtios desproporcionades sinó també atenció de serveis i programes excessius en proporció a la jornada laboral, cosa que posa en risc la salut dels terapeutes ocupacionals.
- Contractes d'ocupació per sota de l'estàndard necessari per a atendre les necessitats de la població en els diferents serveis.
- Funcions determinades per tradició o cultura dins les empreses, molt sovint acotades per la direcció de recursos humans i imposades pels directius o coordinadors de les entitats sense tenir en compte la pròpia competència, limitant la pràctica professional i el benefici de la teràpia ocupacional.
- Equiparació equivocada amb altres professions pel que fa al rol, les funcions i les aportacions.
- Diferències significatives entre els terapeutes ocupacionals pel que fa a criteris en el desenvolupament de processos d'atenció.

4. Àmbits D'aplicació i D'actuació

Actualment, es hi ha terapeutes ocupacionals treballant en àmbits i recursos de salut mental molt diversos per tot el territori català. En el següent quadre s'il·lustra els àmbits i dispositius on són contractats el terapeutes ocupacionals.

Àmbit sanitari	Servicios de hospitalización, como Unidades de Agudos (UA), Unidades de Subagudos (USA), Unidades de Hospitalización Psiquiátrica Infantil (URPIS), Unidades de Crisis de Adolescentes (UCA), Hospitales de Día de Adultos (HDA), Hospitales de Día Infanto-Juvenil (HDIJ), unidades de trastornos de la conducta alimentaria, Servicios de Especialización en Rehabilitación Psiquiátrica Intensiva (SERPI), Unidades de Media-Larga Estancia (MILLE) o Unidades de Patología Dual (UPD), entre otros. Servicios de atención primaria especializados como Centros de Salud Mental de Adultos (CSMA), Centros de Salud Mental Infanto-Juvenil (CSMIJ), Programas de Soporte Individual (PSI) y Centros de Atención y Seguimiento (CAS).
Àmbit social	Servicios de Rehabilitación Comunitaria (SRC), clubs sociales, centros de día, etc. Hogares con soporte, hogares de transición y hogares residenciales.
Àmbit laboral	Servicio prelaboral, servicios de inserción laboral, Centros Especiales de trabajo (CET) y Centros Ocupacionales (CO). Cooperativas sociales, itinerarios, soporte en empresa ordinaria, Oficinas Técnicas Laborales (OTL), etc.
Àmbit judicial	Unidades Terapéuticas de Justicia Juvenil, Unidad de Hospitalización Psiquiátrica Penitenciaria (UHPP), centros penitenciarios. Peritaje judicial.
Àmbit educatiu	Unitats Mèdiques Educatives (UME), escoles d'educació especial, suport en escoles ordinàries, suport en activitats extraescolars, etc.
Àmbit empresarial	Auditories de qualitat en empreses de treball especialitzat, gestió de recursos, gestió d'empreses, etc.

La nostra voluntat és establir criteris reguladors en l'exercici de la teràpia ocupacional, entre els que considerem indispensables la creació d'un mapa de ràtios per població i servei, línies d'acció estratègiques sobre la prioritat de documents públics i necessitats emergents o la instauració d'estàndards i d'indicadors de qualitat en els processos de la professió; no només en els àmbits assistencials especialitzats, que és on habitualment se'ns reconeix, sinó també en els àmbits específics, com l'atenció primària, o en els serveis generals del territori.

El propòsit dels diversos documents tècnics del Grup Especialitzat en Salut Mental no és altre que el d'oferir els coneixements i les reflexions extretes de la pràctica assistencial de les últimes dues dècades. No és un document només per a terapeutes ocupacionals, sinó també per a altres professionals, per a gestors de serveis i per a qualsevol persona interessada en aquest àmbit professional.

Des de la nostra experiència, considerem que una societat que és conscient del seu fer quotidià i dels elements que alteren o posen en risc la salut mental de les persones és una societat que té eines per a poder actuar des de la prevenció i la promoció de la salut i, en la mateixa línia, és una societat que viu amb millors paràmetres de felicitat i benestar. La consciència de la ocupació per a l'home és tan important com la consciència en els hàbits alimentaris o en l'activitat física, encara que aquest fet està poc filtrat en la població. Per això ens proposem desenvolupar la consciència ocupacional en la nostra societat, així com els diferents recursos que aquesta professió posa a l'abast de la ciutadania en l'àmbit de la salut mental.

Per a generar consciència en tots els estrats socials i en els diferents agents, especialitzats o no, vinculats a la salut mental, creiem que hem d'aportar els nostres coneixements i reflexions a través de documents propers, accessibles i d'ús sobre les diferents dimensions de l'ocupació.

5. Objectius dels Documents Tècnics

Aquest document tècnic vol ser el paraigües del qual sorgeixen altres documents específics relacionats amb les necessitats de la població, els àmbits i serveis d'atenció de salut mental i amb la pròpia teràpia ocupacional.

La difusió pública d'aquests documents tècnics no només es durà a terme en recursos assistencials, sinó també en la comunitat o territori sense dependre d'una institució o entitat en particular.

Aquest document pretén ser una guia per al desenvolupament d'altres documents més específics i analítics, de temàtiques concretes i precises, que es puguin consultar segons la necessitat de cadascú, incloent-hi també assessorament a consultes derivades dels diferents documents tècnics. D'altra banda, també busquen unificar, en la mesura que sigui possible, línies i accions comunes en l'àmbit de la salut mental a Catalunya, tenint en compte la perspectiva de tots els terapeutes ocupacionals. Els principals objectius d'aquests documents tècnics són:

- Defensar i protegir les funcions dels terapeutes ocupacionals en els diferents àmbits laborals a Catalunya.
- Unificar processos, mètodes i formes d'intervenció des de la teràpia ocupacional
- Establir estàndards de qualitat i la situació òptima de la professió de teràpia ocupacional (diagrama de flux i ràtios).
- Proporcionar eines per a poder incloure la figura del terapeuta ocupacional en les línies estratègiques transversals dels àmbits laborals (socials, sanitaris, laborals, educatius i judicials), incloent-hi la gestió, les auditories i la salut laboral, per citar-ne algunes.
- Fer visible, sensibilitzar i divulgar la teràpia ocupacional en la societat, els ciutadans i els agents de la comunitat.
- Ajudar i guiar als nous terapeutes ocupacionals que s'incorporin als llocs de treball.
- Assessorar i resoldre consultes derivades dels documents tècnics a qualsevol professional o ciutadà de la comunitat.

Els documents tècnics s'elaboren seguint el concepte de health literacy (alfabetització en salut) perquè siguin comprensibles tant per a professionals de la disciplina com per a qualsevol agent implicat en un procés de teràpia ocupacional: usuaris, famílies, comunitats, entitats del tercer sector, etc.

Les diverses definicions d'«alfabetització en salut» engloben el coneixement, la motivació i les capacitats individuals per entendre i accedir a informació, expressar opinions i prendre decisions relacionades amb la promoció i el manteniment de la salut ocupacional, aplicable en diferents contextos, entorns i al llarg de tota la vida.

6. Plantejament Estratègic

Els documents tècnics que es desenvoluparan han de servir per a:

- Introduir el Grup Especialitzat en Salut Mental del COTOC en grups de documents públics relacionats amb la salut mental.
- Dissenyar documents tècnics d'acord amb les necessitats emergents o detectades pel Grup Especialitzat en Salut Mental.
- Difondre en centres de treball, universitats i en entitats territorials (per exemple, entitats del 3r sector).
- Divulgar del coneixement i els documents tècnics en xarxes socials, de fàcil accessibilitat per a usuaris i famílies, per a professionals i per a la ciutadania.
- Enviar els documents tècnics a col·legis professionals, entitats sanitàries, socials, educatives, judicials i administracions públiques.
- Dissenyar indicadors de qualitat en els documents específics.
- Difondre a través de seminaris i jornades en territoris favorables o desfavorables per al desenvolupament de la professió.
- Vincular propostes d'innovació i desenvolupament a documents tècnics.
- Incorporar experts o portaveus dels diversos col·lectius per a l'elaboració, la validació i la difusió dels documents tècnics.
- Crear un mapa de referents d'ajuda a consultes dels documents tècnics.
- Proporcionar informació, suport i recolzament en temes dels documents tècnics a usuaris, famílies, col·lectius i entitats de qualsevol dels sectors mencionats en línies anteriors.

7. Glossari de Conceptes

Alienació ocupacional: Sentiment d'insatisfacció ocupacional i falta de significat de les ocupacions que una persona duu a terme. Es pot considerar un factor de risc per a la salut si implica patrons ocupacionals alterats; associat, en ocasions, amb sentiments d'incapacitat per a realitzar canvis.

Concepte determinat per valors socials i culturals, lleis i normes, organització política i estructura econòmica (Moruno i Fernández, 2012).

Consciència ocupacional: Coneixement present que una persona té de seu entorn, que inclou els petits detalls de la vida quotidiana, les sensacions, la percepció i l'impacte del què li succeeix en l'execució de les tasques, seqüències i activitats de la vida. Moltes persones tenen un funcionament excessivament operatiu basat en automatismes quotidians sense raonament i consciència del que estant vivint. En teràpia ocupacional, la consciència ocupacional és l'eix vertebral que les persones han d'aprendre a desenvolupar per poder viure en benestar i satisfacció.

La consciència ocupacional ajuda a la prevenció del fracàs ocupacional i de riscos nocius per a la salut ocupacional.

Descontent ocupacional: Situació en que la persona es troba disconforme amb el seu dinamisme d'interacció amb la ocupació i el context. Un element important del descontent és la influència del patró ocupacional. Aquest patró pot venir determinat per la història de vida de la persona o per l'imperatiu del context, que marca una tendència cada vegada més distant de la prioritat ocupacional de la persona. Aquest desajust es converteix en un estat de malcontentament.

Aquest procés, igual que molts d'altres, la persona el pot viure de manera conscient o inconscient. En ambdós casos la persona viu amb un descontentament que afecta el seu benestar.

Dret ocupacional: Dret que té la pròpia persona a desenvolupar i constituir el seu propi projecte de vida mitjançant la seva elecció, emmarcada en la legalitat.

Equilibri ocupacional: Rang que comprèn la convergència d'ocupació "necessària" i ocupació "significativa". Implica un equilibri entre responsabilitat i gaudi, que dona peu a un creixement personal i un estat de benestar i plenitud. En aquest rang la persona es mou 16 17 entre excés de responsabilitat i excés de gaudi. Tota persona ha de trobar aquest equilibri, d'acord amb la rutina o patrons de desenvolupament que presenta.

Justícia ocupacional: «Promoció d'un canvi social i econòmic per incrementar la consciència individual, comunitària i política, els recursos i la igualtat d'oportunitats pel desenvolupament d'ocupacions que permetin a les persones arribar al seu potencial i experimentar benestar» (Simó, Powell, Kapanadze, 2008).

Naturalesa ocupacional: Tendència intrínseca de la persona per desenvolupar certa ocupació o estil d'ocupació, vinculada a la seva causalitat personal, inquietuds i somnis. Es pot entendre també com una pulsio humana de fer, de «ser fent» com a eina d'interacció amb el món.

Necessitat ocupacional: Requeriment indispensable d'un ésser viu per a la seva conservació i desenvolupament. Les persones necessiten el desenvolupament de les ocupacions quotidianes segons el seu context, l'etapa de la vida i les demandes socioculturals i educatives. Dins d'aquesta necessitat podem trobar el risc, l'alteració i la pèrdua. Qualsevol component de la persona, del seu acompliment ocupacional i del seu entorn o context poden ser necessitats ocupacionals identificades o no per la persona o el seu entorn.

Aquesta necessitat pot generar modificacions en la participació i acompliment d'ocupacions significatives que tenen un impacte en la salut ocupacional de la persona.

Una persona pot adoptar dues postures davant una necessitat ocupacional:

- Actitud passiva: no es cobreix la necessitat ocupacional per factors personals o bé contextuals.
- Actitud activa: es produeix una mobilització de la persona per satisfer la necessitat ocupacional utilitzant recursos personals o de l'entorn. (Moro, 2019).

Ocupacions salvadores: Aquelles ocupacions que salven la vida de la persona; aquelles activitats que permeten que una persona, en moments de molt malestar, doni un valor i connecti amb la vida. Un dels reptes de la teràpia ocupacional és ajudar a les persones a identificar i ser conscients de les seves ocupacions salvadores, així com fer palesa a les persones claus del seu entorn la importància de no privar-los d'aquestes eines fonamentals.

Oportunitats ocupacionals: Oportunitat, del llatí oportunitas, fa referència a allò convenient d'un context i a la confluència d'un espai i un període temporal apropiats per obtenir un benefici o complir un objectiu. Les oportunitats, per tant, són els instants o terminis que resulten propicis per a dur a terme una acció.

Orientació ocupacional: Conjunt de pràctiques destinades a la claredat en els processos d'elecció de les persones en l'acompliment de les ocupacions del seu projecte vital. Es tracta, doncs, d'un espai d'introspecció i autoavaluació que permet adquirir un coneixement més precís sobre un mateix, els coneixements, les capacitats, les habilitats i les destreses pròpies, amb finalitat de reconèixer, a partir de l'experiència viscuda, la formació, les capacitats i les competències de cada individu, el que es desitja fer a la vida o en un moment vital concret, i d'identificar fites de desenvolupament personal, professional o laboral a curt, mig i llarg termini.

Participació ocupacional: La Organització Mundial de la Salut (2001) defineix la participació ocupacional com el compromís d'una persona vers les situacions vitals, vers les activitats de la vida quotidiana, laborals o recreatives que formen part del seu context sociocultural, posant èmfasi tant en l'acompliment de les tasques en si i en el compromís de dur-les a terme com en l'experiència subjectiva de cada persona, des d'una significació personal i social (Kielhofner, 2004).

8. Bibliografia

Perfil ocupacional: És la representació gràfica de la totalitat de les dimensions de la vida d'una persona en els últims 30 dies. Engloba l'acompliment ocupacional, el projecte de vida, l'estil de vida i satisfacció, les fortaleses internes i els suports externs. S'elabora en el procés de valoració, agafant com a referència la subjectivitat de la persona i donant un valor, mitjançant el mètode Likert, a cadascuna de les seves dimensions.

Prescripció ocupacional: Procés pel que s'estableixen, persona i terapeuta conjuntament, uns patrons de compliment, en la mida que sigui possible, per a recuperar o mantenir qualsevol de les dimensions de l'individu. El terapeuta, tenint en compte el context natural de la persona i el grup social de recolzament d'aquesta, l'ajuda a analitzar, explorar i participar en activitats per tal d'afavorir la seva salut ocupacional.

Projecte de vida: Conjunt d'accions encaminades a la consecució de metes que donen forma i sentit a la vida d'un individu. El projecte de vida inclou des de l'esperança, les experiències positives i la il·lusió fins a metes i objectius a llarg termini. Cada individu interpreta el seu projecte de vida, tant en la forma com en el temps, de manera individual i subjectiva.

Ritme ocupacional: Forma del fer de la persona, temps necessari per realitzar una determinada tasca. Cada individu té un ritme en el fer de les seves activitats diàries, que a vegades pot veure's alterat, per exemple, per demandes de l'entorn, per malaltia, etc. Conèixer el ritme ocupacional de cada persona permet enfocar la intervenció ocupacional a un compliment saludable.

Kielhofner, G. (2003). *Fundamentos conceptuales de la terapia ocupacional* (3ª ed.). Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana.

COTOC (2019). *Memòria 2019 del Col·legi Oficial de Terapeutes Ocupacionals de Catalunya*. «Perfil de les persones col·legiades». Barcelona.

Moro, B. (2019). *Manuales docentes vol. 15, Diccionario de términos ocupacionales*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla la Mancha.

Moruno, P.; Fernández, P. (2012). «Análisis teórico de los conceptos de privación, alienación y justicia ocupacional». La Coruña: *Terapia Ocupacional Galicia* (9), 44-68. ISSN: 1885-527X.

OMS (2001). *Clasificación Internacional del Funcionamiento, de la Discapacidad y de la Salud*. Ginebra: Organización Mundial de la Salud.

Simó, S.; Powell, F.; Kapanadze, M. (2008). «Quijotes en la conquista de la justicia social». La Coruña: *Terapia Ocupacional Galicia* 5 (1), 1-18. ISSN: 1885-527X.

 C. de Casp, 130
Edifici COACB
Planta baixa, despatx 5
08013 Barcelona

 www.cotoc.cat/es

 +34 606 50 85 28

 info@cotoc.cat

